Ref.: TB/AM
043.82

INTERNT

REFERAT

fra møte

i

den 3.1.1974

Sted: NVE's kontor

KRAV FRA NVE OM REDUKSJON I OPPGJØRET FOR MAURANGERFALLENE

SAMSOM GITLESEN ØVREHUSSAKEN

NVE kl. 1200
Til stede:

Direktør T. Moe	NVE
Kontorsjef T. Bergland	NVE
Ing. J. Strømme	NVE
Direktør Holst Eggen	SKK
H.r.adv. Haavind	SKK
O.ing. T. Borg	SKK

Kontorsjef T. Bergland : Innledet kort med å opplyse at kravet om nye fallerstatninger for elva som hadde fått nytt leie, nå også var fremsatt av G. Gjerde, i tillegg til Holteberg.

Direktør Holst Eggen : Innledet med å redegjøre for SKK's syn på kravene fra NVE.

SKK må avslå kravene fra NVE, eventuelt be om at et oppgjør utsettes til man har tilsvarende oversikt over Flåmrettighetene, videre må man se på de nye Sira-Kvinarettighetene under samme synsvinkel.

SKK må ta forbehold angående utgiftene i forbindelse med ervervskonsesjonen for Flåm og de nye Sira-Kvinarettighetene, dette vil SKK i alle tilfeller komme tilbake til, uansett avgjørelsen i de øvrige spørsmål.

Direktør Moe: Oppgjøret i mai 1970 var basert på foreløpige og runde priser og forutsetter at man senere tok opp spørsmålet om vurdering av heftelser, m.v. Han var enig i at det måtte gjelde full gjensidighet, også hva angår de nye overførte Sira-Kvinarettighetene.

Han fremholdt imidlertid at det som skjønnsretten etterpå måtte komme til, ikke kunne påvirke oppgjøret. Han fant at det kanskje kunne være vanskelig å skille mellom hva som var kontraktsmessige forhold i denne forbindelse, og hva som ble rene skjønnspålegg, men

dette var i all fall NVE's prinsipielle Syn.

Dir. Holst Eggen: Dette burde i så fall vært forutsatt i brevet fra NVE av mai 1970.

Dir. Moe: I NVE's brev var bare benyttet runde formuleringer.

Dir. Holst Eggen: Hva da med Trelandsfossbruket i Sira-Kvina ?

Dir. Moe: Kan ikke i farten svare på det.

" Holst Eggen: Det gjelder statens andel i rettighetene, hvor Trelandfossheftelsene forringer alle andelene.

" Moe: Kan ikke se at dette forandrer situasjonen.

Kontorsjef Bergland: Vi har ikke betalt noe for det Trelandsfoss disponerer.

Dir. Holst Eggen: Vi har her en varig heftelse og utgift.

Dir. Moe : Trelandsfossutgiftene vil vel prosentvis bli små i relasjon til hele Sira-Kvina-fallverdiene. Men i prinsippet er dette likt, bortsett fra mindre endringer.

K.sjef Bergland: Refererer til at NVE's forutsetning hele tiden har vært at maioppgjøret dreiet seg om rene fallverdier.

Dir. Moe: Innrømmer at forholdene burde vært tatt med i brevet fra NVE av mai 1970, men viser til at selve fallprisene burde ha sagt SKK at dette var rene fallverdier.

Dir. Holst Eggen: I alle tilfeller må vi be saken utsatt til vi ser hvorledes det går med Flåmrettighetene. Her kan bli snakk om minstevannføringer for laksefisket, fredning, turisme,etc. SKK har jo på dette tidspunkt betalt for noe som vi i det hele tatt ikke vet hva vi får ut av.

SKK-styret vil nok hevde prinsipielt og bestemt at det her foreligger et oppgjør. Grunnlaget for oppgjøret burde NVE ha vært kjent med på forhånd.

Dir. Moe: Fremholder at ved slike makeskifter og kjøp tar man en risiko, dog må de avtalemessige forpliktelser overholdes.

Dir. Holst Eggen: Understreker at dette var et makeskifte som er påtvunget SKK. Viser til at Flåm-fallene er i et turistdistrikt, mens Mauranger-fallene bare er noen brebekker, uten turist-messig verdi. Toget stanser ved Kjosfossen.

Dir. Moe: På den annen side har den i Sira-Kvina fått andeler i et allerede utbygget anlegg. Han mente at fallprisene skulle gi uttrykk for at det dreiet seg om rå vannkraft, og at oppgjør måtte skje ekstra for kontrakts-messige forpliktelser.

H.r.adv. Haavind: Har NVE noen formening om hvorledes det er i Flåm, med hensyn til tilsvarende forhold, frikraft, etc.

Dir. Holst Eggen: Ber om å få kopier av Flåmdokumentene.

O.ing. Borg: Kan det ikke tenkes at man i Flåm blir pålagt en minstevannføring av hensyn til heftelser på fallene nedenfor Kjosfossen. Dvs. vi kan bli påført utgifter eller tap som følge av heftelser som ikke har direkte sammenheng med de falldokumenter vi overtar fra NVE.

Dir. Moe: Det vi snakker om, er jo konkrete fall, og man kan neppe ta hensyn til andre eiendommer.

Dir. Holst Eggen: Viser til at vi blir pådyttet et makeskifte, og nå avkreves et beløp som er stort i relasjon til oppgjøret for fallene.

K.sjef Bergland: Dette er et makeskifte av tinglige eiendommer med tinglige heftelser, som selvsagt må være med. Dette kan ikke falle bort fordi om man først blir enig om en basispris for fallkraften.

H.r.adv. Haavind: Dette er ikke parallelle kjøp av f.eks. et hus, med panteheftelser. Det er i Høyesterett fastsatt at grunneier tilkjennes erstatning i tillegg fallkjøpet, uten at utbyggeren kan gå tilbake til tidligere falleiere og kreve refusjon. I prinsippet har nok Høyesterett fastsatt enten - ellerprinsippet, men dette er fraveket i praksis.

K.sjef Bergland: Man må velge mellom enten å se dette rent juridisk som et kjøp, eller også på bakgrunn av at det har vært et påtvunget makeskifte.

Dir. Moe: Kan ikke se at tvangsmomentet kan trekkes inn her.

Dir. Holst Eggen: Foreslår at vi nå får tilsendt Flåmdokumentene, samt en mere spesifisert oppstilling over NVE's krav vedrørende Mauranger. Vi må da vurdere hva Flåm og Sira-Kvinaandelen innebærer av heftelser.

Vedr. frikraftleveringene:

Man var enig om at ved Flatabøeiendommene dreiet

det seg om en billighetserstatning.

Dir. Moe: SKK har altså ingen samvittighet ang. Flatabøsaken ?

K.sjef Bergland: Hva angår S.G. Øvrehus trodde NVE først at dette var betalt, men at det var så gammelt at det var blitt glemt.

Man har lett etter kvitteringen for betalingen, men har ikke funnet noe. Viser til at fallet ble overført fra I/S Mauranger til SKK uten at S.G. Øvrehus gjorde anskrik. NVE mottok så et brev om saken sommeren 1973,fra S.G. Øvrehus. NVE avviste først kravet, med henvisning til underskjønnsavgjørelsen. Senere hadde advokat Haaland underrettet Bergland om at han hadde tilskrevet departementet om saken. T. Bergland mottok så kopi av Haalands brev til departementet, samt svaret fra departementet til Haaland. Ifølge dette brevet skal saken utsettes for hans (Øvrehus's) vedkommende til utbygging finner sted. (Brevene referert ovenfor må være de nedenfor angitte brev mellom departementet og S.G. Øvrehus fra 1919-20).

Brev, dat. 25.10.1919,fra S.G. Øvrehus til dep.
" , " 12.2.1920 , fra dep. til S.G. Øvrehus.

Disse brevene synes å vise at det ikke ble betalt noe for fallene dengang. Det forhold at NVE har trukket saken ut fra overskjønnsretten, er ingen erkjennelse fra NVE angående kravet fra Øvrehus. Formelt er saken bare foreløpig utsatt av overskjønnsretten og kan senere eventuelt tas opp igjen av denne.

T. Borg: Viser til at ifølge kjøpekontrakten skal restbeløpet, 4 000 kroner?, betales innen utgangen av 1920, dvs. på et senere tidspunkt enn de to ovenfor nevnte brev.

Ing. Strømme: Gjennomgår fallene og oppgjørene ifølge de gamle dokumentene:

S.G. Øvrehus:	779 m ensidig	kr 6 000,-
Naboen:	25 m	" 5 000,-
Einar Øvrehus	40 cm	" 1 000,-

Samsom Hatteberg	13,59 m ensidig	" 10 000,-
Gotsjalk Gjerde	9,34 "	" 24 000,-
På den andre siden:		
Johannes Bondhus	777,9 "	" 6 000,-
Hanna Flatabø	1,85"	" 2 500,-

K.sjef Bergland: Opplyser at han har undersøkt for å finne kvitteringen hos Hårek Johannesen, som hadde regnskapene for I/S Mauranger.

Man fant at prisene som nevnt ovenfor for fallene, kan tyde på at disse er vurdert mere etter hva elveparsellene har betydd for grunneierne, vanning av dyr, gjerde, etc., enn etter fallmeter. Det viser seg nemlig gjennomgående at fallmeterne nede i lavlandet er betalt vesentlig bedre enn fallene oppe i fjellet.

Opplyser at Høyesterett har fastsatt frikraft 7,6 kW for noenlunde enslydende avtaler. I BKK er avtalt 5 kW. Høyesterett har anført at kravene om frikraft må sees under utviklingens synsvinkel.

Dir. Moe: Anfører med tanke på det forestående møte med Haaland og Danielsen at SKK er med for å gi NVE gode råd i sakens anledning, så får man etterpå diskutere oppgjøret NVE - SKK. Det at SKK er med i forhandlingene med Haaland og Danielsen angående frikraften, skal ikke være forpliktende for SKK.

Advokat Haaland, som representant for S.G. Øvrehus, ankom til møtet kl. 1415.

Adv. Haaland: Gitle Gausvik forhandlet om kjøp av fallene i årene etter 1912.
Det var i alt 7 kontrakter:

Gnr. 57	Øvrehus	803,7 m	kr 30 500,-
" 56	Nerhus	8,25 m	" 10 000,-
" 58	Gjerde	3,63 m	" 26 000,-

---

osv.

Gnr. 57 var et sameie mellom 7 eiere:

57/1	" 4 000,-

57/4 30%	" 6 000,-.

Eieren av bruk nr. 4 (S.G. Øvrehus) har hele tiden slått seg til ro med det før nevnte brev fra departementet av februar 1920.

I brev av 7.10.1967 fra Haaland til Kommunaldepartementet tas saken opp igjen.

Departementet har altså ikke fulgt opp sitt løfte i brev av februar 1920 om at saken skulle tas opp ved konsesjonsbehandlingen.

Alle fallrettighetene under gnr. 57 er gitt

matr.nr. 57/8 og gjelder altså fallene under 57/1-2-3 osv., skylddelt i 1908.

I 1957, da SKK kjøpte fallene, fikk SKK grunnbokshjemmel.

Samsom G. Øvrehus har ikke gitt noen påtegning på kjøpekontrakten om at beløpet er mottatt (kvittering på kjøpekontrakten), dette er gjort av samtlige øvrige falleiere under gnr. 57 (jfr. nedenfor).

Advokat Haaland viste videre til at fallene 57/8 ligger i et sameie, hvor S.G. Øvrehus's andel er satt til 30,77% av 803 m, tosidig elv. Prosentandelen er fastsatt av en utskiftingsforretning. Med fallpris 50,-kr/fallmeter (ifølge skjønnet) utgjør fallverdiene under 57/8 i alt ca. 2 mill. kroner, hvorav 57/4 altså 30,77%.

Brev 8/12-56

Sønn til Samson G. Øvrehus, han heter Gitle Øvrehus, har skrevet til SKK i 1957 om denne saken.

Haaland bekrefter videre at saken er utsatt for overskjønnet; samt opplyser at brevene til og fra departementet av 1919-1920 ikke ble forelagt underskjønnet.

Haaland opplyste at grunneieren var interessert i en minnelig løsning.

K.sjef Bergland:
Vi kan ikke se at det foreligger noe juridisk grunnlag, det må bli en billighetserstatning.

Adv. Haaland: Ved en prosess vil S.G. Øvrehus kreve oppgjør ifølge skjønnsrettens avgjørelse. Han tilbyr oppgjør i minnelighet med 50% av skjønnsrettens pris.

50% av rettens pris tilsvarer for S.G. Øvrehus:

13046 kr/år + 25%
kapitalisert etter 4% ca. kr 410 000,-.

Det gjelder 52,8 nat.HK/fallmeter.

I alt for 57/8 fallene:

803,2 fallmeter a 52,8 = 42 399,456 nat.HK

Etter 50 kr/nat.HK	= kr	2 119 972,80
+ 25%	"	525 000,-
I alt	kr	2 644 973,-.

S.G. Øvrehus's andel, 30,77% " 800 000,-
Minnelig avtale med 50% av dette 400 000,-

Man fant at oppgjøret kanskje også kunne beregnes ut fra prisen i 1920, 6 000 kroner, med forrentning frem til i dag.

Kr 6 000,- med 4% rente i 50 år (1920 - 1970) vil utgjøre kr 42 600,-.

Haaland peker på at S.G. Øvrehus i 1912 - 1920, i forhold til sine naboer, fikk halvparten av prisen for en dobbelt så stor andel, dvs. 1/4 av oppgjøret i forhold til naboene.

Dir. Holst Eggen: Foreslår oppgjør med 4 x 42 600,- = kr 170 400,-.

Advokat Haaland: Med utgangspunkt i den årlige erstatning (50% av rettens fastsettelse) 13046 kr/år, foreslår han dette delt i 3 deler, hvorav SKK og NVE betaler til S.G. Øvrehus hver 1/3, eller hver ca. 4 000 kr/år. Grunneier får derved årlig kr 8 000,-, som med 4% kapitalisering utgjør kr 200 000,-.

Haaland opplyser at for grunneier er spørsmålet om årlig eller engangserstatning likegyldig.

Dir. Moe: Hva med de øvrige falleiere som kanskje også mener de har fått for dårlig oppgjør.

Adv. Haaland: S.G. Øvrehus stod i en særstilling med hensyn til oppgjøret.

Advokat Danielsen, som representant for de grunneiere som krever frikraftoppgjør, ankom til møtet kl.1515.

Frikraftlaveringene:

(Haaland representerer Flatabøeiendommene, Danielsen de øvrige som krever frikraft.)

Adv. Haaland: V/Flatabø gjelder fallkontraktene kjøp av kraft for 200 kr /kW år, i 1956. Hva vil dette si med dagens pris.

Dir. Holst Eggen: NEVF har grunnlag for en prisindeksberegning av dette.

Adv. Haaland: Nevner avtalene som NVE inngikk med falleierne da utbyggingen startet (Flack's kontrakter ?)

Adv. Danielsen: Hva med brukstiden.

Dir. Holst Eggen: Vanlige brukstider , 5-6 000 timer..

Adv. Haaland: Han kan jo forlange en vippetariff i følge kontrakten.

K.sjef Bergland: Vårt standpunkt er at vi ikke er innstilt på å yte noe ved Flatabøfallene, utover kontrakten.

Ad. Danielsen: Han har skrevet til NVE om denne saken, 12.3.1973.

T. Bergland foreslo en pakkeløsning for alle, første gang saken ble drøftet i Mauranger.

Han krever videre erstatning for det at NVE nå blir spart for installasjonen, beregnet til kr 10 000,- pr. eiendom. Når dette avregnes til frikraft, kommer Danielsen til et krav på 6 kW pr. eiendom. Ved tvist forebeholder han seg å prosedere på et høyere tall. Leveringstidspunkt 1.4.1973.

K.sjef Bergland: Det må bli det tidspunkt da anlegget var ferdig for oppstarting, ca. 1.1.1974.

Adv. Haaland + Danielsen: Grunneierne er innstilt på å bli stående på sitt krav om 6 kW. Da er installasjonsutgiftene, kr 10 000,-, omgjort til 2 kW. Alle grunneierne er interessert i naturalia, dvs. frikraften, ikke penger.

Johannes Bondhus krever 8 kW.

Adv. Haaland: I Austrepollen bør de stilles likt, med 5 kW til hver og 6 000 brukstimer.

K.sjef Bergland: Vi tilbyr 2 kW til hver eiendom. I alt 15 eiendommer + 4 Flatabøeiendommer.

" " : Vi vil svare på dette om noen dager.

T. Borg